

Министерство за финансии

БИРО ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

<https://e-nabavki.gov.mk>

Водич за негативни референци

Најчесто поставувани прашања

ВОДИЧ ЗА НЕГАТИВНИ РЕФЕРЕНЦИ

Најчесто поставувани прашања

1. Што е изјава за сериозност на понудата?
2. Што е негативна референца?
3. Кога се издава негативна референца?
4. Како се издава негативна референца?
5. Временски рок во кој се издава негативна референца?
6. Каде се води листата на негативни референци?
7. Каков ефект има негативната референца врз понудувачот?
8. Што ако настапува група понудувачи, каде еден член од групата има негативна референца?
9. На кого се издава негативна референца во случај на група понудувачи?
10. Дали економскиот оператор кој е поддржан од субјект кој има активна негативна референца ќе биде дисквалификуван?
11. Како понудувачот ќе се заштити од незаконско издавање негативна референца?
12. Како ќе знае комисијата за јавна набавка дека против некој понудувач има издадено негативна референца?
13. Што ако се утврди дека е издадена негативна референца против некој понудувач во текот на евалуација на понудите?
14. Дали за економскиот оператор кој е исклучен од понатамошна постапка односно неговата понуда е отфрлена како неприфатлива понуда заради невообичаено ниските цени треба да се објави негативна референца?
15. Дали се издава негативна референца доколку не се доставени документи за лична состојба или пак доколку се доставени непотполни (нецелосни)?
16. Што доколку понудувачот не сака до го склучи договорот поради услови кои не му биле познати во моментот на поднесување на понудата?
17. Дали се издава негативна референца на второрангиран понудувач доколку одбие да го склучи договор за јавната набавка?

18. Што ако понудувачот одбива да продолжи со реализација на договорот бидејќи договорниот орган не почитува некои одредби од договорот?
19. Дали се издава негативна доколку ЕО понуди друг производ (кој што не го понудил во понудата) поради непроизводство на истиот (застарен) најчесто во ИТ?
20. Дали се проверува негативна референца кај постапките со преговарање?
21. Дали се проверува дали е издадена негативна референца кај мини тендери во рамковна спогодба?
22. Дали се издава негативна референца на понудувач кој е страна во рамковната спогодба а не доставил понуда при спроведување на мини тендер?
23. Дали се издава негативна референца во постапките за доделување на договор за јавна набавка кои се објавени преку Бирото за јавни набавки а кои се финансирани со средства од IBRD (Меѓународна Банка за Обнова и Развој) или ЕС (Европска комисија)?
24. Дали Бирото за јавни набавки може да избрише некој економски оператор од листата на негативни референци?
25. Кое лице во договорниот орган ја издава негативната референца?

Оваа публикација во електронска форма е изработена од Бирото за јавни набавки. Водичот има за цел да одговори на некои од најчесто поставуваните прашања кои произлегоа во периодот на подготовка за примена на овој механизам. Бирото по потреба ќе ги ажурира прашањата и одговорите во зависност од праксата.

[Верзија 6, април 2017година]

1. Што е изјава за сериозност на понудата?

Изјавата за сериозност на понудата претставува инструмент за гарантирање на понудата од страна на понудувачите кој се воведува како алтернатива на двата постојни видови: банкарска гаранција и депонирани средства.

Договорниот орган и понатаму има можност да бара банкарска гаранција или депонирани средства, а доколку одлучи да бара едно од нив, не треба во исто време да бара и изјава за сериозност на понудата. Изјавата се бара само доколку не се бараат другите два вида на гаранции на понудата.

2. Што е негативна референца?

Негативна референца претставува забрана за учество на сите постапки за оние понудувачи кои ќе ја добијат истата врз основа на законски пропишаните услови.

Негативна референца се издава во текот на постапката или во текот на реализација на договорот. И во двата случаи условите за издавање негативна референца се утврдени со законот и договорниот орган не смее да излезе надвор од нив.

Издавањето на прва негативна референца резултира со исклучување на тој економски оператор од учество во постапки за доделување на договори за јавни набавки во времетраење од 1 година, а секоја наредна референца ќе резултира со прогресивно зголемување на периодот на исклучување за дополнителна 1 година најмногу до 5 години.

3. Кога се издава негативна референца?

Негативната референца се издава во текот на постапката за доделување договор за јавна набавка или во текот на реализација на договорот за јавна набавка. Во текот на постапката, негативната референца се издава во случај на наплата на гаранцијата на понудата (или на депонираните средства), односно активирање на изјавата за сериозност, односно ако:

- понудувачот ја повлече понудата по истекот на крајниот рок за поднесување на понудите а во рамки на периодот на нејзината важност,
- понудувачот не прифати исправка на аритметички грешки што ги направила комисијата за јавни набавки и кои се задолжителни за понудувачот,
- избраниот понудувач одбие да го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или
- избраниот понудувач не обезбеди гаранција за квалитетно извршување на договорот, доколку истата се барала.

Во текот на реализација на договорот за јавна набавка, негативната референца се издава во случај на раскинување на истиот и активирање на гаранцијата за квалитетно извршување на договорот. Тоа значи дека ако договорниот орган одлучи да не бара гаранција за квалитетно извршување на договорот не смее да издаде негативна референца без оглед дали е задоволен од квалитетот на извршување на договорот.

4. Како се издава негативна референца?

Начинот на издавање негативна референца зависи од фактот дали истата се издава во текот на постапката или во текот на реализација на договорот за јавна набавка.

Комисијата за јавна набавка е должна во писмена форма да го извести лицето за јавни набавки или раководното лице на организацискиот облик во чии рамки се вршат работи од областа за јавните набавки за исполнетоста на условите за издавање на негативна референца до денот на поднесување на извештајот од спроведена постапка до одговорното лице.

Доколку е исполнет некој од условите за издавање на негативна референца во текот на постапката за доделување договор за јавна набавка, договорниот орган треба да го констатира овој факт во одлуката за избор или за поништување на постапката. Тоа се прави во засебна точка од диспозитивот на одлуката, а се дава образложение и за причините во самото образложение на одлуката за избор или за поништување. Тоа значи дека против оваа одлука незадоволниот понудувач има право на жалба пред Државната комисија за жалби по јавни набавки пред да се издаде негативната референца, односно пред конечноста на одлуката за избор или за поништување на постапката.

Кога станува збор за реализација на договорот за јавна набавка, негативната референца се издава со активирање на гаранцијата за квалитетно извршување на договорот. Имајќи предвид дека во овој случај постапката за јавна набавка е завршена, Државната комисија за жалби по јавни набавки нема надлежност да решава по евентуални спорови во врска со исполнетоста на условите за издавање негативна референца и незадоволниот носител на набавката ќе треба да поведе судски спор во однос на исполнетоста на условите за активирање на гаранцијата за квалитетно извршување на договорот.

Лицето или организациски облик во чии рамки ќе се вршат и работи од областа на јавните набавки ја објавува негативната референца на ЕСН.

5. Временски рок во кој се издава негативна референца?

Негативната референца поради случаите од член 47 став 5 од законот, односно во текот на спроведувањето на постапката, договорниот орган задолжително ја објавува во рок од три работни дена од денот на конечноста на одлуката за избор или за поништување на постапката, а негативната референца од членот 48 став 8

од законот, односно во фазата на реализација на договорот, договорниот орган ја објавува исто така во рок од три работни дена, но од денот на наплата на гаранцијата. Доколку договорниот орган нема предвидено банкарската гаранција за квалитетно извршување на договорот, не може да ја активира истата и да го стави економскиот оператор на листа со негативна референца по овој основ

6. Каде се води листата на негативни референци?

Негативната референца се објавува на ЕСЈН и истата е јавна, бидејќи ќе им биде потребна на договорните органи при вршење евалуација во нивните постапки за доделување договори за јавни набавки.

7. Каков ефект има негативната референца врз понудувачот?

Негативната референца резултира со губење на правото на учество на тој економски оператор на сите идни постапки во времетраење од една година од денот на издавањето на првата референца.

Секоја наредна негативна референца, го зголемува периодот на суспензија на правото за учество за една година, сè до пет години.

8. Што ако настапува група понудувачи, каде еден член од групата има негативна референца?

Доколку против одреден член во група понудувачи има издадено негативна референца, правото на учество го губи целата група понудувачи во која членува овој понудувач. Од тие причини, економските оператори треба да внимаваат со кого се здружуваат, а и самите можат да проверат во ЕСЈН дали против нивните потенцијални партнери има издадено негативна референца. Од страна на комисиите за јавни набавки, тоа значи дека за групите понудувачи треба да проверуваат за секој член одделно дали има или не негативна референца.

9. На кого се издава негативна референца во случај на група понудувачи?

Негативната референца и во постапката за доделување на договор за јавна набавка и во текот на реализацијата на договорот се издава на сите членови на групата. Сите членови на групата одговараат солирадно за обврските од договорот за јавна набавка, без разлика на тоа кој ја обезбедил банкарската гаранција/гаранцијата за квалитетно извршување на договорот, односно ја потпишал изјавата за сериозност на понудата.

10. Дали економскиот оператор кој е поддржан од субјект кој има активна негативна референца ќе биде дисквалификуван?

Комисијата, пред да пристапи кон евалуација на понудите, а врз основа на член 140 став 2, задолжително проверува дали е објавена негативна референца на понудувачите до истекот на крајниот рок за поднесување на понудите, што соодветно го документира како дел од досието на постапката.

Субјектот кој дава поддршка не учествува во самата постапка, па оттаму нема ограничувања да дава поддршка на понудувачите. Според тоа, субјектот кој ги става на располагање соодветните технички и професионални ресурси на економскиот оператор, самиот не претставува понудувач во конкретната постапка, а за истиот комисијата нема обврска да проверува во ЕСЈН дали има негативна референца.

11. Како понудувачот ќе се заштити од незаконско издавање негативна референца?

Економскиот оператор против одлуката за издавање на негативна референца има право на жалба до Државната комисија за жалби по јавни набавки. Доколку пак, стане збор за техничка грешка и е издадена негативна референца која не требало да биде издадена согласно условите од законот, договорниот орган треба да достави до Бирото соодветна изјава од лицето кое ја издало негативната референца дадена пред надлежен орган (на нотар) за сторена техничка грешка со која на јасен и недвосмислен начин ќе го потврди тој факт под целосна материјална и кривична одговорност и ќе ги обраложи околностите што довеле до таквата техничка грешка.

12. Како ќе знае комисијата за јавна набавка дека против некој понудувач има издадено негативна референца?

Во текот на евалуацијата, комисијата за јавни набавки треба да провери во ЕСЈН дали има издадено негативна референца против понудувачите кои учествуваат со свои понуди во самата постапка. Тоа ќе треба да го направи пред да се впушти во евалуација на способноста, техничките и финансиските понуди.

13. Што ако се утврди дека е издадена негативна референца против некој понудувач во текот на евалуација на понудите?

Значајно е прашањето за моментот во текот на постапката кога се смета дека понудувачот нема право на учество, односно во кој момент комисијата треба да се увери дека одреден понудувач нема негативна референца и може да учествува во постапката.

Имајќи предвид дека правото на учество понудувачот го остварува со поднесување на понуда, клучен момент е крајниот рок за поднесување на понудите, односно тој е датумот до кога против одреден понудувач не смее да има издадено негативна референца за да учествува во постапката.

14. Дали за економскиот оператор кој е исклучен од понатамошна постапка односно неговата понуда е отфрлена како неприфатлива понуда заради невообичаено ниските цени треба да се објави негативна референца?

Негативна референца се издава во случаите кога е исполнет некој од наведените услови во член 47 став (5) од законот. Според тоа, доколку една понуда се одбива како неприфатлива согласно со член 163 став 1 од законот (поради понудена невообичаено ниска цена), истото не претставува основ за издавање на негативна референца.

15. Дали се издава негативна референца доколку не се доставени документи за лична состојба или пак доколку се доставени непотполни (нецелосни)?

Кај постапката со барање за прибирање на понуди согласно со член 102 став 4 од законот, економските оператори својата лична состојба ја потврдуваат со поднесување на изјава, а согласно со ставот 5 од овој член, пред донесување на одлуката за избор на најповолна понуда, економскиот оператор чија понуда е оценета за најповолна е должен до комисијата за јавна набавка да ги достави документите за утврдување на неговата лична состојба. Согласно со став 7 од истиот член, ако економскиот оператор не ги достави документите за докажување на неговата лична состојба во рокот утврден од страна на комисијата за јавна набавка, или истите се невалидни или несоодветни, ќе се смета дека понудувачот ја повлекол својата понуда, што резултира со издавање негативна референца.

16. Што доколку понудувачот не сака до го склучи договорот поради услови кои не му биле познати во моментот на поднесување на понудата?

Доколку причината за одбивање да се склучи договорот лежи во одреден услов кој бил познат во тендерската документација, а понудувачот во моментот на изработка на понудата не го зел предвид или не го разбрал исправно, јасно е дека вината за настанатата состојба е кај понудувачот и тој има обврска да го склучи договорот согласно со она што го понудил и она што го прифатил како услов предвиден во тендерската документација.

Од друга страна, доколку договорниот орган не ги објавил сите услови на договорот во тендерската документација и при подготовката на договорот внесува

некој услов кој избраниот понудувач смета дека е неприфатлив за него поради што не сака да го склучи договорот, таквата ситуација не треба да резултира со издавање негативна референца. Од тие причини, може да се смета дека за таквите нови услови кои се предвидуваат при склучување на договорот, понудувачот не дал своја понуда, па следствено на тоа и не може да се издаде негативна референца.

17. Дали се издава негативна референца на второрангиран понудувач доколку одбие да го склучи договор за јавната набавка?

Согласно со член 102 став 5 од законот, пред донесување на одлуката за избор на најповолна понуда, економскиот оператор чија понуда е оценета за најповолна е должен до комисијата за јавна набавка да ги достави документите за утврдување на неговата лична состојба. Согласно со став 7 од истиот член, ако економскиот оператор не ги достави документите за докажување на неговата лична состојба во рокот утврден од страна на комисијата за јавна набавка, или истите се невалидни или несоодветни, ќе се смета дека понудувачот ја повлекол својата понуда, што резултира со издавање негативна референца. Во овој случај комисијата за јавна набавка го поканува наредниот рангиран економски оператор или дава предлог за поништување на постапката.

Ова значи дека негативната референца се издава на прворангираниот понудувач, а договорниот орган понатаму може да го покани наредниот рангиран економски оператор, при што на истиот не може да му издаде негативна референца согласно со основот наведен во член 102 став 7 од законот, или да даде предлог за поништување на постапката.

18. Што ако понудувачот одбива да продолжи со реализација на договорот бидејќи договорниот орган не почитува некои одредби од договорот?

Договорниот орган треба да има предвид дека при воспоставувањето на договорите, избраниот понудувач исто така има одредени права кои му припаѓаат, не само по сила на самиот договор, туку и по сила на прописите што ги уредуваат облигационите односи.

Издавањето негативна референца во текот на реализација на договорот е последица и директно зависи од наплатата на гаранцијата за квалитетно извршување на договорот. Со издавањето негативна референца како дејствие што се презема по наплатата на гаранцијата, понудувачите правдата ќе ја бараат преку покренување судски спор, бидејќи издавањето негативна референца може да биде многу поголема казна за понудувачот од износот кој ќе го исгуби со самата наплата на гаранцијата.

19. Дали се издава негативна доколку ЕО понуди друг производ (кој што не го понудил во понудата) поради непроизводство на истиот (застарен) најчесто во ИТ?

Договорниот орган издава негативна референца согласно со условите наведени во член 47 став 5 и 6 од Законот за јавните набавки. Правните основи наведени во овие одредби го санкционираат однесувањето на економскиот оператор. Во конкретниот случај, економските оператори не се во можност да знаат дали одреден производ кој го наведуваат во понудата ќе се произведува во фазата на реализација на договорот, имајќи во предвид дека најчесто економскиот оператор кој се јавува како понудувач не е и производител на истиот.

Оттука, сметаме дека економскиот оператор може, поради наведените причини, да понуди друг производ во фазата на реализација на договор, под услов истиот да ги има минималните барани карактеристики во тендерската документација и да биде со цена како понудената во конечната понуда.

20. Дали се проверува негативна референца кај постапките со преговарање?

Право на учество во постапките за доделување на договор за јавна набавка имаат единствено понудувачите на кои не им е издадена негативна референца. Оттука, сметаме дека договорниот орган, во случаите кога спроведува постапка со преговарање без објавување на оглас, по пристигнувањето на првичните понуди, а пред нивното разгледување, треба да утврди дали против понудувачите се објавени негативни референци.

21. Дали се проверува дали е издадена негативна референца кај мини тендери во рамковна спогодба?

Комисијата за јавни набавки треба да провери во Електронскиот систем за јавни набавки дали има издадено негативна референца против понудувачите кои учествуваат со свои понуди во самата постапка пред да се впушти во евалуација на способноста, техничките и финансиските понуди.

Имајќи предвид дека правото на учество понудувачот го остварува со поднесување на понуда, клучен момент е крајниот рок за поднесување на понудите, односно тоа е датумот до кога против одреден понудувач не смее да има издадено негативна референца за да учествува во постапката за доделување на договор за јавна набавка, односно за склучување на рамковна спогодба.

Според тоа, сметаме дека по склучувањето на рамковната спогодба, не е потребно дополнително да се проверува пред доделувањето на поединечните договори дали им е издадена негативна референца на економските оператори со кои

договорниот орган ја склучил истата, имајќи предвид дека ваквата обврска, договорниот орган ја завршил пред започнувањето со евалуација на понудите.

22. Дали се издава негативна референца на понудувач кој е страна во рамковната спогодба а не доставил понуда при спроведување на мини тендер?

Негативна референца се издава во текот на постапката или во текот на реализација на договорот. Условите за издавање негативна референца во текот на постапката се пропишани во член 47 од законот, но оваа одредба, не може да се примени на склучена рамковна спогодба.

Во текот на реализација на договорот за јавна набавка, негативната референца се издава во случај на раскинување на истиот и активирање на гаранцијата за квалитетно извршување надоговорот. Тоа значи дека ако договорниот орган одлучи да не бара гаранција за квалитетно извршување на договорот не смее да издаде негативна референца без оглед дали е задоволен од квалитетот на извршување на договорот.

Согласно со член 48 став 4 од законот, гаранција за квалитетно извршување на договорот, може да се бара кај поединечните договори што се доделуваат врз основа на рамковна спогодба, но не може да се бара гаранција за квалитетно извршување на договорот на самата рамковна спогодба.

Од горенаведеното произлегува дека само при реализација на поединечен договор за јавна набавка доделен врз основа на рамковна спогодба, односно во случај на раскинување на истиот и активирање на гаранцијата за квалитетно извршување на договорот може да биде објавена негативна референца од страна на договорниот орган.

23. Дали се издава негативна референца во постапките за доделување на договор за јавна набавка кои се објавени преку Бирото за јавни набавки а кои се финансирани со средства од IBRD (Меѓународна Банка за Обнова и Развој) или ЕС (Европска комисија)?

Согласно со член 9 став 1 алинеја 1, Законот за јавни набавки не се применува на договорите за јавна набавка за кои се обезбедени средства од меѓународни организации (донатори и заемодавачи) или од трети земји, доколку од нивна страна се пропишани посебни услови за доделување на договори за јавни набавки.

Меѓутоа, доколку донаторите или заемодавачите не упатуваат на посебни правила за начинот на трошење на средствата, во тој случај договорите за јавни набавка за чие реализирање се обезбедени средства од донатори и заемодавачи договорниот орган ги доделува со почитување на одредбите наведени во Законот за јавните набавки.

Според тоа, доколку договорниот орган користи средства од донатори, за кои не се предвидни посебни правила за начинот на трошење, договорниот орган спроведува постапка за доделување на договор јавна набавка согласно со законот, па оттука, доколку бидат исполнети условите за издавање на негативна референца, договорниот орган е должен да ја издаде истата во законски пропишаните рокови.

24. Дали Бирото за јавни набавки може да избрише некој економски оператор од листата на негативни референци?

Бирото за јавни набавки единствено може да постапува како администратор на ЕСЈН согласно со член 14 став 1 алинеја 17 од Законот за јавните набавки бидејќи тоа е надлежно да управува со ЕСЈН. Бирото може да изврши интервенции врз листата на негативни референци, односно задолжително ја отстранува објавената негативна референца само врз основа на:

- одлука на надлежен орган;
- спогодба со својство на извршна исправа помеѓу договорниот орган и носителот на набавката или
- на барање на договорниот орган придружено со изјава од лицето кое ја издало негативната референца дадена пред надлежен орган за сторена техничка грешка.

25. Кое лице во договорниот орган ја издава негативната референца?

Комисијата за јавна набавка е должна во писмена форма да го извести лицето од членот 29-а на овој закон (лицето за јавни набавки во договорниот орган) или раководното лице на организацискиот облик во чии рамки се вршат работи од областа на јавните набавки за исполнетоста на условите за издавање негативна референца од ставот (5) алинеи 1 и 2 на овој член до денот на поднесување на извештајот за спроведена постапка до одговорното лице. Доколку организацискиот облик нема раководно лице, комисијата за јавна набавка е должна известувањето во писмена форма да го достави до одговорното лице на договорниот орган.